

PM 2004 RV (Dnr 355-4169/2004)

Insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm

Redovisning av uppdrag

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Rapporten om insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm, *bilaga 1*, överlämnas till justitiedepartementet.

Föredragande borgarrådet Leif Rönngren anför följande.

Ärendet

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2004 att riksdagen skulle anvisa medel på anslaget för allmänna val och demokrati för genomförande av en demokratisatsning med syfte att öka medborgarnas deltagande i den demokratiska processen. En del av satsningen innebar särskilda insatser för att öka valdeltagandet i 2004 års val till Europaparlamentet bl.a. i storstadsregionerna.

Riksdagen beslutade 1998 att inrätta ett nytt politikerområde, storstadspolitik, för att samordna den nationella storstadspolitiken. Inom ramen för detta arbete har sju kommuner getts möjlighet att teckna s.k. lokala utvecklingsavtal med staten. De kommuner som tecknat sådana avtal är Botkyrka, Huddinge, Göteborg, Haninge, Malmö, Stockholm och Södertälje. Dessa kommuner uttryckte intresse för att genomföra särskilda insatser inom ramen för demokratisatsningen. De kommuner som har tecknat utvecklingsavtal med staten beviljades sammanlagt 5 mnkr som ett bidrag för att inom ramen för regeringens demokratisatsning öka valdeltagandet i 2004 års Europaparlamentsval. För Stockholms stads del var bidraget 1 041 667 kr. Kommunerna skall redovisa användningen av medel till Regeringskansliet (justitiedepartementet). En redovisning av uppdraget lämnas härmed i bifogade rapport.

Ärendets beredning

Skriftligt underlag har inhämtats från de fem stadsdelsnämnder som ingår i satsningen i Stockholms stad. Rapporten har därefter sammanställts på arbetsmarknads-, integrations- och demokrati enheten vid finansavdelningen på stadsledningskontoret.

Bilagor: Redogörelse för insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm (*bilaga 1*). Regeringsbeslut 15, justitiedepartementet (*bilaga 2*).

Mina synpunkter

Valdeltagandet i Sverige nådde sin högsta topp i riksdagsvalet 1982 med 91,4 procents deltagande. Sedan dess har valdeltagandet minskat. För Stockholms stads del var valdeltagandet nere i 77,7 procent vid kommunalvalet 2002. Ett av de stora problemen angående valdeltagande när vi ser till Stockholms stad, är att det är oerhört ojämnt

fördelat. Vid EU-parlamentsvalet var valdeltagandet ca 15 procent i valdistriktet Spånga 19 och ca 63 procent i valdistriktet Västerled 2.

De ibland snabba och intensiva satsningar som föreslås från statsmakternas sida inför ett stundande val ger sannolikt inte någon större effekt på valdeltagandet, vilket rapporter och valresultatet visar. Antagandena att valdeltagandet skulle ha blivit ännu lägre om insatserna uteblivit är tveksamma. Det är ett bekymmer när insatser av detta slag inte förbereds och föreslås i god tid så att ansvarig kommun får goda förutsättningar till ett genomarbetat upplägg. Alltför sällan föregås satsningarna av en politisk behandling där avvägningar och prioriteringar kan göras både på central och lokal nivå. Att som i nämnda fall fördela medel direkt till stadsdelsnämnderna och dess verksamheter utan att ge god tid för dessa att planera och prioritera kan medföra otydligheter och en konflikt mellan tjänstemän och politiker kan lätt uppstå. Självklart ska stadsdelsnämnderna som i Stockholm har ett övergripande ansvar för sina medborgare i demokrati frågor ha ett direkt ansvar för insatser och åtgärder för ökat valdeltagande. Men planeringsförutsättningarna måste bli betydligt bättre. Av den anledningen anser jag att insatser och åtgärder för ökat valdeltagande måste förändras och ett systematiskt och strategiskt arbete om hur och på vilket sätt dessa satsningar ska göras måste till där politiken kommer in i ett tidigt skede. Insatser för ökat valdeltagande är mycket angelägna men måste sättas in i ett större sammanhang som rör medborgarnas förtroende, inflytande och tilltro till den demokratiska processen. Det är både en statlig angelägenhet och ett ansvar för de politiska partierna att ändra den nuvarande utvecklingen.

Jag föreslår med hänvisning till vad som ovan anförts att kommunstyrelsen beslutar följande

Rapporten om insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm, *bilaga 1*, överlämnas till justitiedepartementet.

Stockholm den 2 december 2004

LEIF RÖNINGREN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Arbete för ett ökat valdeltagande är långsiktigt och mycket viktigt och det räcker därför inte med en kort kampanj. Viljan att rösta hänger samman med integrationen och om man känner sig delaktig i samhället. Det högsta valdeltagandet finns i stadsdelar där en majoritet av invånarna har arbete och utbildning.

De viktigaste vi kan göra för att öka valdeltagandet är att se till att människor får möjlighet till arbete och en bra utbildning, inte korta kampanjer med statliga pengar. Då kommer även valdeltagandet att öka. Självklart har också partierna en viktig roll i valrörelsen för att få invånarna att känna sig delaktiga och motivera varför det är viktigt att gå att rösta.

Partistödet till de politiska partierna uppgår sammanlagt årligen till miljardbelopp. Dessa medel skall enligt moderaternas uppfattning finansiera såväl det dagliga politiska hantverket som kampanjinsatser i samband med olika val. Socialdemokraterna är emellertid ständigt bekymrade över hur valdeltagandet har minskat sedan toppåret 1982 års riksdagsval.

Särskilt bekymrade är socialdemokraterna över hur lite intresse som går att uppbåda kring valen till europaparlamentet där mindre än 40 procent av väljarkåren tar sig till vallokalerna. Därför har de anslagit medel för att höja intresset och därmed valdeltagandet i europaparlamentsvalet i juni månad 2004. Ett positivt resultat uteblev av gjorda insatser. De satsade skattepengarna från regeringen gav inte högre valresultat i de stadsdelsnämnder, vilket inte var helt oväntat.

ÄRENDET

Staden har haft ett särskilt uppdrag från regeringen om att genomföra särskilda insatser inför EU-parlamentsvalet. En redovisning av uppdraget lämnas i bifogade rapport.

Ärendets beredning

Skriftligt underlag har inhämtats från de fem stadsdelar som ingår i satsningen i Stockholms stad. Rapporten har därefter sammanställts på arbetsmarknads-, integrations- och demokrati enheten vid finansavdelningen på stadsledningskontoret.

Bilaga 1: Redogörelse för insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm.

Redogörelse för insatser för att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet i Stockholm

Stockholms stad redogör här för genomförandet av den s. k. demokratisatsning som de olika stadsdelsnämnderna genomfört med syfte att öka valdeltagandet i EU-parlamentsvalet den 13 juni 2004.

Satsningen uppskattades av medborgarna och efterfrågan på information var stor. Stadsdelsnämnderna påpekar att insatsen kunde genomföras tack vare att samtliga nämnder hade arbetat tidigare med att engagera medborgarna inför val. Dessa erfarenheter kunde de använda sig av, och det möjliggjorde en kvalitativ satsningen trots den annars så knappa tiden.

För att nå medborgarna behövs en långsiktig planering för att kunna genomföra informationskampanjer, utbildningsinsatser och föreningsträffar. En annan viktig aspekt är den uppsökande verksamheten som också kräver tid och som påverkar attityder genom att lyfta fram behovet och vikten av att delta i den demokratiska processen. Valdeltagande minskade i de berörda områdena liksom i hela landet dock i en större grad. Angående effekterna som satsningen åstadkom man kan bara spekulera i om hur större minskningen hade varit utan de extra insatser, därför måste insatsen måste ses som ett bra tillfälle att väcka intresse och kunskap inför kommande val.

Här nedan följer rapporten från de berörda stadsdelsnämnderna i Stockholms stad:

Rinkeby stadsdelsnämnd

Planering av arbetet

Cirka en månad innan informationsarbetet om EU-parlamentsvalet satte igång i Rinkeby fick tre informatörer från Medborgarkontoret och Medborgarservice gå på en informationskurs vid Europaparlamentets kontor i Stockholm. Kursen behandlade de aktuella frågorna som berörde EU-parlamentsvalet som till exempel: Varför ska man rösta? EU: s uppbyggnad och institutioner, Hur röstar man? Med mera.

Informatörerna besökte också Tensta medborgarkontor för att utbyta tankar och idéer om informationsarbetet.

Rinkeby medborgarkontor samarbetade med Skärholmens Stadsdelsförvaltning om översättning av informationsmaterial till olika språk och produktion av en utställning som handlade om EU-parlamentsvalet. Utställningen visades i medborgarkontoret, på tunnelbanan och på torget.

Informatörerna beställde material från Europaparlamentets butik för att använda under arbetet och bjöd även in EU-informatören Anna Arvidsson från Europaparlamentet till ett öppet möte som hölls på torget fredag den 11 juni. Till detta möte inbjöds även föreningarna i Rinkeby. Samtidigt planerade man in olika dagar då man skulle vara ute på torget för att informera rinkebyborna om valet.

Målgruppsbeskrivning

Målgruppen var: Rinkebybor, föreningar, besökare på Medborgarkontoret.

Genomförda aktiviteter

- Informationsbord i centrum/torget
- Söka upp föreningarna i områdena och erbjuda information
- Informationsbord på "Cykeldagen"
- Öppna möten med EU-informatör från EU-parlamentet
- Många partier tog fram egen lokal information om valet
- Kampanjmöten med kandidater från de olika partierna.
- Skriv ut röstkort till de som behövde på Medborgarkontoret
- Utställning om EU-parlamentsvalet i Medborgarkontoret, T-banan, och torget

- Informationsbroschyr på olika språk från valmyndigheten om hur man röstar och informationsblad på olika språk om innebörden av valet från Skärholmens stadsdelsförvaltning delades ut. Material från EU-parlamentets butik delades ut på torget och Medborgarkontoret
- Information om valet i lokal-TV på turkiska, somali och arabiska

Effekter

Bemötandet från medborgarna var positivt både på medborgarkontoret och ute på torget, trots lågt intresse. Föreningarna uppskattade att man besökte dem och de ville själv sprida vidare information till deras medlemmar. De föreningar som besöktes var somaliska, turkiska, grekiska och kurdiska.

Bilderna från utställningen som bland annat visar hur EU-parlamentet är uppbyggd, EU: s karta och hur man går till väga för att rösta uppskattades mycket av medborgarna. Dessa bilder tycktes ge en mycket klarare bild av hela processen.

Det underlättade att informatörerna var flerspråkiga och många rinkebybor som inte pratar svenska fick möjligheten att få information på deras eget språk. Det öppna mötet som hölls med EU-informatören Anna Arvidsson gick ganska bra och intresset var stort både från föreningar och medborgare på torget. Det uppskattades att man hade ett informationsbord på cykeldagen då det samlades ganska många människor på torget.

Valdeltagandet i Rinkeby i EP-valen 1999 och 2004

Valdeltagandet i Rinkeby har minskat från 20,1 % 1999 till 18,6 % 2004, men antalet röstberättigade har ökat från 5846 1999 till 7372 år 2004. Antalet röstande var 1151 år 1999 och 1336 år 2004.

	1999	2004
Valdeltagande	20,1%	18,6%
Röstberättigade	5 846	7 372

Antalet röstande har således ökat med 16 % i EP valet 2004 jämfört med valet 1999

Erfarenheter

Informatörerna som arbetade med demokratisatsningen inför EU-parlamentsvalet under några veckor är allmänt nöjda med arbetet och tillvägagångssättet. Till nästa gång tycker man att planeringsarbetet borde starta mycket tidigare och man bör genomföra fler aktiviteter för att nå medborgarna. De politiska partierna borde också börja sina kampanjmöten mycket tidigare.

Föreningar som redovisat

Rinkebyjournalen

Fyra helsidesartiklar har funnits i Rinkebyjournalen. Artiklarna utformades så att de knöt an till vardagslivet i Rinkeby. Tidningen informerade alla läsare om hur det går till att rösta och varför det är viktigt att rösta. Vid tiden för valet kunde redaktionen genom samordning med andra projekt utöka antalet informationssidor om EU, med inriktning på ungdomsfrågor.

De erfarenheter man gjort på Rinkebyjournalen är att arbetet krävde en hel del samordning av redaktionen och ett stort engagemang av medarbetarna. Artiklarna visar att de källor som användes: EU-kommissionen, EU 2004-komitén, Sveriges Riksdag, EU-direkt samt Europaparlamentet kunde bearbetas och presenteras lokalt. Effekterna av artiklarna har redaktionen inte utvärderat. Däremot påtalar Rinkebyjournalen att det kontinuerliga arbete som redaktionen gör för att skapa en samhörighet i stadsdelen lyftes till en större kontext genom satsningen, d.v.s. samhörigheten med andra EU-medborgare. I och med detta nåddes det kvalitativa målet – att få fler medborgare uppmärksamma och reflektera över EU-frågor.

Rinkebyjournalen konstaterar även att intresset för EU-frågor är lågt i Rinkeby. Det är en stor utmaning att finna rätt vägar för att motivera folk att lära sig mer om EU.

Informationssatsningens mest upplyftande del för Rinkebyjournalen var arbetet med Rinkebys ungdomar. Detta upplevdes som positivt från alla parter.

Svensk Grekiska föreningen och Benadir

Dessa föreningar beviljades medel för demokratisatsningen (5.000kr/förening). Se separat redovisning.

Ekonomisk redovisning

Budgetrubriker	Upparbetade kostnader för aktiviteterna
Personal	59 904,00
Lokalkostnader	9 216,75
Material/ Expenser	4 298,34
Resor	
Konferenser och seminarier	
Informationsmaterial	60 674,40
Övrigt	11 313, 75
TOTALT UPPARBETADE KOSTNADER	145 407,24

Vantörs stadsdelsnämnd

Planering av arbetet

Den 22 januari år 2004 fattade regeringen beslut om att de sju kommuner som har tecknat lokala utvecklingsavtal med staten skulle tilldelas medel inom ramen för den så kallade demokratisatsningen för att öka valdeltagandet i 2004 års val till Europaparlamentet. Stockholm stad var en av dessa kommuner och erhöll 1 041 667 miljoner kronor. Dessa resurser fördelades på de fem stadsdelsnämnder som har ingått i den så kallade storstadssatsningen och Vantörs stadsdelsnämnd tilldelades 208 333 kronor.

Syftet med statens demokratisatsning står i samklang med den prioritering av ett ökat valdeltagande som görs i 20-punkts programmet som Vantörs stadsdelsnämnd beslutade om under år 2003. Demokratisatsningens syfte stämmer även väl överens med målen för den demokratiplan som stadsdelsnämnden antog i december år 2003. Demokratiplanens tre mål är följande.

- Att öka medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i de demokratiska beslutsprocesserna i stadsdelen.

- Att främja dialogen mellan medborgare, politiker och tjänstemän.
- Att på sikt höja valdeltagandet i kommande val.

Valdeltagandet pekas även ut som ett av demokratiplanens fem utvecklingsområden. I planen lyfter stadsdelsnämnden särskilt fram att föreningslivet och förvaltningens verksamheter är viktiga kanaler för att sprida valinformation.

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 25 mars fattade nämnden beslut avseende disponeringen av de av staten tilldelade medlen. (Se bilaga.) Dessförinnan diskuterades dessa insatserna under två gruppledarträffar i mars. Inför dessa diskussioner inhämtade förvaltningen underlag från andra stadsdelsförvaltningar och kommuner avseende planerade och tidigare genomförda valinformationsinsatser. Även erfarenheterna från tidigare informationskampanjer som stadsdelsförvaltning har genomfört – t.ex. inför folkomröstningen om EMU – användes som underlag för att utforma insatserna vid EU-valet år 2004.

2. Målgrupp

Enligt regeringsbeslutet och nämndens demokratiplan ska grupper med lågt valdeltagande fokuseras i informationsarbetet. I informationskampanjen inför EU-parlamentsvalet valde förvaltningen dock att inte peka ut någon särskild målgrupp eftersom valdeltagandet i EU-parlamentsvalet tidigare har visat sig generellt sett vara lågt. Detta innebär att vare sig ett särskilt geografiskt område eller en särskild åldersgrupp prioriterades i informationsinsatserna, även om vissa riktade insatser till gruppen nysvenskar genomfördes.

Inför valet planerades även vissa riktade satsningar till ungdomar, men de praktiska möjligheterna för att genomföra dessa visade sig inte finnas inom de givna tidsramarna. Grunden för dessa insatser var att ungdomarna skulle vara med i planeringen av dem, men dessvärre konkurrerade insatserna med flera andra aktiviteter riktade mot denna grupp, vid denna tid och det blev därför inte möjligt att genomföra dem.

I fråga om den riktade satsningen till gruppen nysvenskar bedömer förvaltningen att denna grupp nåddes i en tämligen hög utsträckning. Flera representanter för etniska föreningar deltog vid ett möte som förvaltningen höll om EU-parlamentsvalet. Närmare tiotalet etniska föreningar har fått ekonomiska bidrag för att genomföra informationsinsatser riktade till sina medlemmar med flera. Vidare har de två EU-informatörer som anställdes träffat cirka 200 föreningsrepresentanter och medlemmar.

När det gäller de icke riktade informationsinsatserna har stadsdelsförvaltningen inte ett fullgott underlag för att beskriva hur många och vem som har tagit del av insatserna. Förvaltningen kan dock konstatera att samtliga invånare har haft möjlighet att ta del av den information som har lämnats. Valet av flera olika informationskanaler bör nämligen ha inneburit att skilda grupper har kunnat ta del av informationen. Enligt tidningen Mitt i Söderorts uppgifter för år 2003, i vilken förvaltningen har informerat om EU-valet och de planerade insatserna, har tidningen 169 000 läsare. EU-informatörerna har delat ut informationsmaterial på olika mötesplatser och i brevlådor. Förvaltningen har dock inte följt upp hur många eller vilka som har tagit emot denna information. På stadsdelsnämndens hemsida har det funnits information om EU-valet. Staden har tyvärr i nuläget inga uppgifter om antalet besökare på stadsdelsnämndernas webbplats, men enligt de mätningar som stadsdelsförvaltningen gjorde under år 2003 hade Vantörs webbplats ungefär 6 000-7 000 besökare per månad.

Förvaltningens bedömning är att den, utifrån de givna förutsättningarna, har lyckats att nå många invånare med informationen. Samtidigt verkar medborgarnas intresse för att själva söka information ha varit mycket begränsat. Bland annat talar deltagandet vid ett informationsmöte som förvaltningen bjöd in till – mindre än fem deltagare – för detta. EU-informatörernas erfarenheter är också att intresset för att ta emot information om EU-valet har varit lågt.

3. Genomförda aktiviteter

Vantörs stadsdelsnämnd informationsaktiviteter har bestått i huvudsak av de tre följande delarna.

- *Information tillgänglig inom förvaltningens verksamheter.* En månad innan valet ägde rum spreds information – affischer och informationsbroschyrer – om EU-valet till samtliga verksamheter inom förvaltningen. Även på Medborgarkontoret och på områdets bibliotek fanns information tillgänglig.
- *EU-informatörer.* Från maj månad och fram till att valet ägde rum var två EU-informatörer anställda. EU-informatörerna lämnade information till medborgarna på olika mötesplatser och anordnade ett informationsmöte där representanter för samtliga riksdagspartier deltog. EU-informatörerna gav även förvaltningens personal möjlighet att ställa frågor om valet. Vidare delade EU-informatörerna ut information i brevlådorna och träffade fem av de föreningar som var beviljade bidrag för att informera om EU-valet.
- *Bidrag till föreningarna.* I april månad bjöds områdets föreningar in att söka bidrag för att informera om EU-valet. Information om EU-valet och om möjligheten att ansöka om bidrag för att informera om valet lämnades vid ett möte där trettiofem representanter för olika föreningar från området deltog. Sammanlagt tio föreningar, varav huvuddelen etniska föreningar, sökte och beviljades bidrag för detta. Föreningarna har använt medlen till att anordna informationsträffar och att hålla tv-sändningar.

Utöver dessa insatser har information också funnits tillgänglig på webben och i lokaltidningen Mitt i Söderort.

Förvaltningen har dels använt information som har producerats av Valmyndigheten m.fl., dels tagit fram eget informationsmaterial – en valaffisch och en folder som översattes på fem språk (arabiska, engelska, franska, somaliska och spanska). Strävan har varit att sprida information som är lättfattlig. Medborgarkontorets personal och EU-informatörerna har lämnat muntlig information.

Enligt nämndens beslut skulle informationsaktiviteterna även omfatta särskilda informationsinsatser riktade till de unga inom fritidsverksamheten. Som nämndes ovan var detta dock inte möjligt att genomföra inom de korta tidsramarna.

Den korta tidsrymd som förvaltningen har haft att agera utifrån har medfört att förvaltningen valt att inrikta insatserna på att informera om att det är val och att informera om hur man röstar, snarare än varför det är viktigt att rösta. Det senare anser förvaltningen än en fråga som kräver långsiktiga åtgärder, vilket bl.a. pågår inom ramen för den satsning som staden gör inom stadsdelsförnyelsen på att utveckla vissa stadsdelar. Avgränsningen av informationsinsatserna följer också av förvaltningens uppdrag. Information om de politiska partiernas inställning i olika frågor är enligt förvaltningens mening en uppgift för partierna. Således har förvaltningen valt att begränsa sitt uppdrag vad avser vilken typ av information som den har lämnat snarare i fråga om målgrupper.

4. Effekter

Valinformationsinsatserna i Vantör genomfördes för att öka valdeltagandet. Valdeltagandet i Vantör föll dock relativt tidigare val med tre procent och valdeltagandet var i år lägre än både riksnittet och det genomsnittliga valdeltagandet för staden. Det var även stora variationer mellan områdets olika stadsdelar – valdeltagandet varierade mellan 26,9 procent och 46,4 procent. (Se tabell nedan.)

Tabell Valdeltagande i riket, staden och Vantör Europaparlamentsvalet år 1999 och 2004		
	1999	2004
Riket	38,8	37,9
Staden	44,0	43,9

Vantör	37,6	34,6
Bandhagen	37,6	35,7
Hagsåtra	36,1	33,6
Högdalen	40,2	35,9
Rågsved	30,6	26,9
Örby	46,7	46,4

Källa: Valmyndighetens webbplats

Således kan konstateras att Vantörs stadsdelsnämnd inte har nått målet att öka valdeltagandet relativt tidigare val. Samtidigt kan konstateras att detta är en erfarenhet som området delar med vissa andra stadsdelsområden och kommuner som också har satsat på att öka valdeltagandet.

Det är dock svårt att uttala sig om effekterna av den genomförda satsningen, eftersom det inte är möjligt att avgöra på vilken nivå valdeltagandet hade legat om stadsdelsförvaltningen inte hade genomfört informationsinsatserna. Förvaltningen bedömer att den utifrån de givna förutsättningarna har nått många individer med sina insatser. Men om detta har varit en lyckad satsning i så måtto att informationen har påverkat deras attityd till att gå och rösta kan förvaltningen inte avgöra. Det är nödvändigt för väljarna att känna till att det är val och hur man röstar, men det är troligen inte tillräckligt för att motivera dem att rösta. EU-informatörernas erfarenhet är att i detta val har inställningen till EU varit avgörande för viljan att rösta. Många medborgare har också efterfrågat information om partiernas ståndpunkter – information som faller utanför förvaltningens roll att lämna. En tredje viktig faktor som förklarar det låga valdeltagandet anser förvaltningen är att det finns ett bristande engagemang och intresse för att delta i de demokratiska beslutsprocesserna. Detta förändras enligt förvaltningens mening inte med kortsiktiga informationsinsatser utan kräver andra, långsiktiga insatser. Förvaltningen har dock bedömt att det inte har varit möjligt att genomföra den typen av insatser utifrån de givna förutsättningarna.

5. Erfarenheter

Inom Vantörs stadsdelsområdet pågår sedan tidigare insatser för att utveckla medborgarnas möjligheter till delaktighet i de politiska beslutsprocesserna. Detta arbete utgår från målen i den demokratiplan som nämnden har antagit och målen för stadsdelsförnyelsen. Vid utformningen av de fortsatta insatserna kommer erfarenheterna från valinformationskampanjen att användas. Vidare är förvaltningens förhoppning att förvaltningen och områdets föreningar ska ha ett ömsesidigt intresse av att bygga vidare på de kontakter som har etablerats med föreningarna i samband med informationskampanjen, och utifrån detta kunna skapa en långsiktighet i de kommande insatserna.

Förvaltningen anser att den här typen av satsningar väcker frågor kring ansvarsfördelning och resurseffektivitet. Ett ökat valdeltagande kräver insatser från flera olika aktörer och rollfördelningen mellan dessa är viktig för att målet ska kunna nås resurseffektivt. Information om när det är val och hur det går till att rösta skiljer sig inte åt inom landet, vilket innebär att den kan produceras och spridas centralt. Information om de politiska partiernas inställning i olika frågor torde partierna vara mest lämpliga att lämna. Attitydpåverkan vad gäller vikten av att gå och rösta kan däremot ske lokalt av förvaltningen, men kräver då förutsättningar som medger långsiktighet i åtgärderna.

Ekonomisk redovisning

Budgetrubriker	Upparbetade kostnader för aktiviteterna
Personal	120 054 kronor varav utbetalt till föreningar 13 992 kr.
Lokalkostnader	0 kronor
Material/ Expenser	5189 kronor
Resor	8 582 kronor
Konferenser och seminarier	0 kronor
Informationsmaterial	43 238 kronor
Övrigt	34 246 kronor (inklusive administrativt påslag)
TOTALT UPPARBETADE KOSTNADER	211.309 kronor

Kista stadsdelsnämnd

Bakgrund

Inom ramen för storstadssatsningen fördelade regeringen nya medel för valinformationsinsatser inför EU-parlamentsvalet i juni 2004. Resurserna avsågs att användas för information till de grupper som har svårast att tillgodogöra sig sedvanlig valinformation.

Kista stadsdelsförvaltnings förslag till beslut rörande inriktning för de extra resurserna behandlades och godkändes på nämndsammanträdet 2004-03-11.

Planering av arbetet

Ärendet har handlagts inom avdelningen för Integration Arbetsmarknad och Kultur.

Inom avdelningen (IAK) finns två samordningsuppdrag; arbetsmarknadsinriktad näringslivsrådgivning och EU-samordning. Den del av EU-samordningen som handlar om EU-rådgivning organiseras av Mötesplats Kista.

Mötesplats Kista utvecklades med hjälp av storstadsmedel och redan från start var EU-information en integrerad del i verksamheten.

Mötesplatsens läge i Kista Galleria, och eftersom där redan finns EU rådgivning med en stor kontaktyta mot befolkningen gjorde att nämnden valde att även förlägga uppdraget om demokratisatsningen dit.

De resurser som regeringen tilldelade stadsdelarna kunde antingen fördelas till lokalt föreningsliv för informationsinsatser eller till aktiviteter och information i egen regi.

Eftersom tiden var knapp och resurserna förhållandevis små valde Kista att inte splittra upp i småsummor till olika föreningar – vilket också skulle medföra en ökad administration - utan valde att satsa på en samlad kvalitativ information i egen regi.

Målgruppsbeskrivning

Inriktningen för informationsinsatsen var dels mot ungdomar, dels mot olika teman/områden som kunde vara speciellt intressanta för Kistas internationella befolkning; som asyl- och flyktingfrågor, medborgarskap, utrikespolitik –yttre förbindelser.

För ungdomsgruppen planerades ett speciellt informationstillfälle på tema Förstagångsväljare.

Det första mötet på Mötesplatsen var ganska dåligt besökt och vi beslutade därefter att flytta ut mötena i Kista Galleria. Där mötte de inbjudna politikerna människor från de flesta grupper i samhället, som hade det gemensamt att de passerade/besökte gallerian.

Genomförda aktiviteter

En EU-samordnare tillsattes på heltid för att planera insatser för information och skapa intresse hos befolkningen att gå och rösta.

Samarbete med Riksdagspartiernas ansvariga för EU-valet inleddes för att lägga upp en dialog/mötes serie kring olika EU-tema. Planeringen var att politikerna skulle medverka i debatter vid sammanlagt sju olika tillfällen – på Mötesplats Kista.

Men redan efter det första mötet ändrades upplägget då uppslutningen var dålig. Efter samtal med lokala politiker och represententer från partierna flyttades debattmötena ut till innerorget i Kista Galleria – mitt i folkströmmen – samt två förlades till IT-universitetet respektive Husby Träff. De inbjudna politikerna kunde på detta sätt bättre nå ut till fler och direkt söka dialog med väljarna. Det gör det dock svårt att urskilja hur den egna svårinformerade befolkningen var representerad.

Till träffarna inbjöds de sju riksdagspartierna att utse deltagare.

För program se bilaga.

Samtliga möten annonserades i lokaltidningen Mitt i Kista samt lades ut på stadsdelens hemsida. Affischer och inbjudningar spreds i området och anslogs på lokala träffpunkter.

I Kista Galleria och även på Mötesplatsen strömmar ett stort antal människor igenom vardag som helg och ett stort antal informations material har gått åt.

Informationsdisken på Mötesplats Kista var under hela våren fram till valdagen bemannad under ordinarie öppettid. Inget eget nytt informationsmaterial framställdes då informationsmaterial om EU och dess institutioner och arbete redan fanns upprettat på olika språk. För EU-parlamentsvalet använde vi det myckna valmaterial som fanns att få från Valmyndigheten. Ungefär 1400 broschyrer om valet på olika språk samt 500 broschyrer på svenska med fakta om EU-parlamentet delades ut.

Ungdomar och förstagångsväljare besökte inte mötet i den utsträckning vi önskat, men om de istället använde webbinformation eller annat informationsmaterial har vi inte haft möjlighet att undersöka.

EU-samordnaren kontaktade lokala föreningar och informerade om deras möjligheter att medverka i demokratiprojektet.

Effekter

Valdeltagandet i Kista nådde upp till 37 %. Jämfört med hela landet är det ett nog så gott resultat som ligger i nivå med deltagande i senaste riksdags/kommunalvalet.

Intresset för valet till EU-parlamentet var varken starkare eller svagare än man kunde förvänta sig. I början av insatsperioden, med flera månader kvar till valdagen, var det svårt att fånga något större intresse. Men ju närmare valdagen kom, ökade behovet av hjälp med var man skulle rösta, hur man skulle få sitt röstkort o.s.v. och intresset för vad man eventuellt skulle rösta på blev mer aktuellt.

Eftersom partiernas egen valkampanj inte kom igång förrän på sluttampen så dröjde det ganska länge innan intresset vaknade hos en större del av befolkningen.

Erfarenheter

Att arrangera valdebatter är inte ett traditionellt arbetsområde för en lokal stadsdelsförvaltning. Vanligtvis är det ju de politiska partierna själva som arrangerar debatter och valmöten. Arbetet

försvårades av att partierna tog god tid på sig att utse representanter till debattmötena. Framför allt de större partierna förde ett rävspel om vem som skulle företräda partiet och ville helst veta vem som skulle tala för motståndarsidan innan man gav besked om sin egen talare. Detta försenade annonsering och information om de offentliga mötena.

Att tillhandahålla information om val, röstning och annat som hör demokratiarbete till genomfördes som vid riksdags/kommunalval och Mötesplats Kista fick hjälpa till att svara på de vanliga frågorna – om röstkort, röstsedlar, vallokal, poströstning mm

Tidsaspekten för projektet var för snålt tilltagen; vi hade behövt mer tid för planering och förankring. Nu fungerade insatsen ändå bra och vi är relativt nöjda med att ha genomfört en intensiv informationsverksamhet samt flera olika offentliga debatttillfällen kring viktiga tema. Kampanjen hade en seriös inriktning utan gratisutdelning eller bjudningar; förutom förtäring i mindre skala i samband med debattmötena.

Vi försökte undvika att presentera satsningen som en speciell insats för utsatta områden för att undvika utpekande och stigmatisering. Vi ansåg att det inte finns fog för ett utpekande, i senaste valet tillhörde stadsdelen de få lokala valkretsar där valdeltagandet steg, om än försiktigt.

Om vi hade haft mer tid hade vi använt medel till utbildning och handledning för att nå ut bättre till olika målgrupper.

Framför allt förstagångsväljarna är svåra att nå, många tillbringar stor del av såväl sin arbets/studietid som fritid utanför stadsdelen.

Vi skulle också behöva språkutbildning (engelska) och möjligheter att använda fler av de olika språk som används i närområdet.

Vi kan inte säga att vi tog fram några nya modeller; till det var tiden för knapp. Däremot hade vi stor nytta av storstadssatsningen och andra projekt och interventioner för att hitta nätverk, föreningar och informationskanaler. Mötesplats Kista är en viktig förutsättning för att vi kunde genomföra demokratisatsningen.

All erfarenhet är av goda för framtida satsningar och, givetvis, ordinarie info och kommunikationsarbete i stadsdelen. Inte minst förutsättningar att nå ut till äldre ungdomar är en uppgift att bita i.

Däremot tror vi inte att en förvaltning ska hålla i den del av demokratisatsningar som sker i samband med politiska val eller folkomröstningar. Det är de politiska partiernas uppgift. Vår erfarenhet av tidigare valprojekt är att hur man än agerar så kolliderar det med partierna.

Ekonomisk redovisning

Budgetrubriker	Upparbetade kostnader för aktiviteterna
Personal	238.502 kronor
Lokalkostnader	
Material/ Expenser	4.917,58
Resor	619,83
Konferenser och seminarier	
Informationsmaterial	
Övrigt	
TOTALT UPPARBETADE KOSTNADER	244.039,41 kronor

Skärholmens stadsdelsnämnd

1. Planering av arbetet

Anställa en person på ½-tid 1 april – 15 juni som bedriver uppsökande verksamhet hos föreningar och andra sammanslutningar och som håller i satsningens alla delar under kampanjtiden.

Informationsmöten på Jobbcentrum, i medborgarkontoret, stadsdelsförnyelsens möten, på fritidsgårdarna mm

Affischer och kampanjmaterial tillgängligt på biblioteken, medborgarkontoret och andra publika platser.

www.skarholmen.se information på vår webbsida

Informera i samband med möten, informationsträffar, seminarier

Sprida information via e-post och brev

2. Målgrupp

Alla för oss kända föreningar i området och alla som rör sig på torgen och vid T-banestationerna.

3. Genomförda aktiviteter

- Utställning om valet på Medborgarkontoret, Jobbcentrum, Bredängs bibliotek samt Skärholmens bibliotek som gjorts av mig och Liselotte Johansson på Rinkeby Stadsdelsförvaltning gemensamt. Där har också allt informationsmaterial funnits, inklusive det på 11 språk.
- Gruppmail med kort information och uppmaning till spridning, till alla anställda i Skärholmens Stadsdelsförvaltning
- Informationsbord på torget spridda dagar de två veckorna innan valet. Där fanns jag och Hanna Eriksson, som annars vikarierar på Medborgarkontoret som samhällsvägleddare, och informerade samt delade ut flygblad.
- Flygbladsutdelning under rusningstid i Sättra, Bredäng och Vårberg. Vi lämnade även informationsmaterial hos en del caféer, frisörer mm. Sammantaget räknade vi ut att vi delat ut ca 1500 flygblad.
- EU-val hemsida under www.skarholmen.se

4. Effekter

Informationsspridningen nådde mycket brett. Översättning av informationsmaterial till elva olika språk var uppskattat. Trots detta blev valdeltagandet lägre än i tidigare EU-val.

5. Erfarenheter

För att öka medborgarinflytandet i Skärholmen skulle man kunna knyta mer kontakter med föreningarna. Just den uppsökande verksamheten uppfattades som väldigt positiv.

När det gäller EU kan man göra hur mycket som helst. De flesta har ingen aning om hur EU fungerar och vad de egentligen beslutar om, inte heller vet de om de kanaler för att påverka som finns för de enskilda medborgarna.

Ekonomisk redovisning

Budgetrubriker	Upparbetade kostnader för aktiviteterna
----------------	---

Personal	111 823,77 kr
Lokalkostnader	15 586,48 kr
Material/ Expenser	29 517,48 kr
Resor	0 kr
Konferenser och seminarier	0 kr
Informationsmaterial	46 726,00 kr
Övrigt	865,02 kr
TOTALT UPPARBETADE KOSTNADER	204 518,84 kr

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

1. Planering av arbetet

Detta var fjärde gången som Medborgarkontoret och dess personal genomförde en omfattande informationskampanj inför ett val i Sverige. Första gången var vid kommun-, landstings- och riksdagsvalet 1998. Självklart har vi haft stor nytta av tidigare erfarenheter. Dessutom har Medborgarkontoret sedan 1999 arbetat inom storstadssatsningen i Tensta.

När vi planerade arbetet kom vi ganska snabbt fram till att vi måste göra något som väcker människors uppmärksamhet och som fångar deras nyfikenhet och intresse. Vi visste att tiden var väldigt knapp och av erfarenhet sedan tidigare visste vi att satsningen måste genomföras så att den når människors *öga och öra*, först då kan vi också föra en dialog med människor om valet och vikten av att gå och rösta.

Eftersom de flesta i området gör sina dagliga inköp i Tensta C koncentrerades våra aktiviteter dit. Medborgarkontoret är dessutom beläget i Tensta C.

2. Målgrupp

Alla boende och verkande över arton år i Tensta - Hjulsta samt ungdomar som är röstberättigande inför nästkommande val. Dessutom de vuxna som idag saknar rösträtt men som kommer att söka svenskt medborgarskap. Eftersom vi visste att flera boende i området inte var röstberättigade i detta val ansåg vi ändå att detta var ett bra tillfälle att väcka intresse och kunskap inför kommande val, särskilt inför valet 2006.

Utifrån förutsättningarna anser vi att vi nådde ett tillfredsställande antal.

3. Genomförda aktiviteter

Eftersom tiden var knapp gjordes snabba utskick med information till olika aktörer inom området för att de sin tur skulle sprida och exponera information om EUP-valet samt om våra aktiviteter. Dessa aktörer var bl.a. servicehus, vårdcentraler, folktandvården, BVC, MVC, bibliotek, kyrkan, Tensta- och Spånga gymnasium, kulturkaféet i Tensta Träff, lokala näringsidkare m.fl.

Fredagen den 14 maj inledde vi informationssatsningen med programmet "En månad kvar till val" i Tensta C. För att fånga människors uppmärksamhet och väcka deras nyfikenhet anlätades en clown som gick runt med material om valet samt musiker som spelade orientalisk musik under eftermiddagen. Vi hade tryckt upp T-shirts, som alla informatörer bar, med texten "Val den 13 juni" samt "TENSTA Informatör, Fråga mig om Europaparlamentsvalet!". Dessutom delades ballonger ut med samma logotyper och text.

En informationsbod ("EU-luckan") som tillverkats och målats i blå och gula EU-färger invigdes denna dag samt en digital skylt som hänger utanför Medborgarkontoret. Den digitala skylten gav information på flera olika språk om det kommande valet. De lokala språkinformatörerna, som senare arbetade varje vardag i EU-luckan, presenterades samt gav information på sina respektive språk. En informatör från Europaparlamentets Sverigekontor var inbjuden och deltog under dagen.

Brev till samtliga lokala politiska partier om att finnas tillgängliga under dagen hade skickats ut. Flera politiska partier var där med informationsbord.

I EU-luckan kunde man därefter varje vardag fram till och med valet träffa en lokal språkinformatör för att få information på olika språk eller hämta informationsmaterial om valet och röstförfarandet. Vi arrangerade även aktiviteter som bl.a. frågesporter kring EU och valet med priser (vilket var olika "EU-prylar" som vi fått från Sverigekontoret).

En utställning på två delar producerades och visades inne på Medborgarkontoret. Den ena delen illustrerade vad Europaparlamentet är och beskriver dess politiska roll. Den andra delen visar vilka som har rösträtt och hur det går till att rösta.

Personal från Medborgarkontoret var vid ett tillfälle och informerade en grupp människor inom en social verksamhet i området och berättade om valet och röstförfarandet.

Den sista veckan innan valet utökade vi informationssatsningen genom att alla informatörer, gemensamt och iklädda våra T-shirts, gick runt i Tensta C med omnejd och delade ut material samt gav muntlig information.

Språket är ett hinder men för att nå boende med andra hemspråk än svenska anställde vi språkinformatörer som, efter en kortare utbildning, kunde ge information om EU samt valet på olika språk. Detta visade sig vara mycket lyckat!

Tillsammans med de lokala språkinformatörerna besökte personalen på Medborgarkontoret Europaparlamentets Sverigekontor där vi fick en föreläsning om EUP-valet samt hämta studie- och inläsningsmaterial. Detta material samt material från valnämnden låg till grund för instudering. Dessutom fick vi allehanda "prylar" från Sverigekontoret som vi använde som priser vid aktiviteterna i EU-luckan.

Tyvärr hade vi inga möjligheter att ge någon personlig information under kvällar och helger. Men skriftligt material fanns alltid tillgängligt i EU-luckan inne i Tensta C.

4. Effekter

Vi tror att utan satsningen hade valdeltagandet varit lägre. Dessutom har satsningen säkert positiva effekter för kommande val.

En hel del personer var besvikna över att de inte fick rösta nu och undrade över skillnaden av att vara röstberättigade i kommunalval men inte i detta val.

Tyvärr var valmyndigheten sen med att sprida information om hur medborgare i andra EU-länder skulle kunna rösta i valet i Sverige. En ytterligare bieffekt var att någon nu "bestämde sig" för att söka svenskt medborgarskap för att kunna rösta i nästkommande val.

Vi räknar med att vi nådde i snitt ca. 75 personer/dag i *samtal* om valet i EU-luckan. Detta betyder att vi nådde ca. 1 500 personer, omkring 13 % av de som uppnått myndighetsålder i Tensta-Hjulsta, under en fyraveckorsperiod i informationsboden. Dessutom har många

människor passerat och enbart tagit material samt många människor som har tagit del av utställningen inne på Medborgarkontoret.

5. Erfarenheter

Hela satsningen ligger i linje med Medborgarkontorets långsiktiga arbetssätt. En av våra arbetsmetoder är att kontinuerligt och pedagogiskt informera och öka förståelsen om det samhälle vi lever i. En positiv effekt av satsningen är att personalgruppen på Medborgarkontoret blivit uppdaterade på området och kan idag bättre svara på frågor om EU, vilket givetvis bidrar till ökad kunskap även hos de boende i Tensta. För personalen på Medborgarkontoret är det naturligt att fortsätta att arbeta vidare på detta sätt. Vi planerar att följa upp den utställning vi producerade inför valet med en liknande om arbetet inom EU-parlamentet och den nya kommissionen i vinter samt fortsätta göra utställningar som rör val och röstförfarandet inför framtida val.

Den digitala skylten som vi kunde investera i, som hänger i Medborgarkontorets glasfönster synligt ut mot gågatan i centrum (Tenstagången), kommer att användas som ett viktigt redskap i arbetet att nå medborgarna i området.

Några reflektioner:

Vetskapen om att vi skulle få genomföra en satsning av detta slag kom till vår kännedom med väldigt kort varsel. Lyckliga omständigheter (tidigare erfarenheter, sammansvetsad personalgrupp på Medborgarkontoret, lokala kontakter m.m.) gjorde att vi ändå kunde genomföra ett bra program.

Eftersom storstadssatsningarnas områden oftast har många utländska och utomeuropeiska medborgare hade en satsning även i andra områden med många fler röstberättigade varit motiverat.

Ekonomisk redovisning

Budgetrubriker	Upparbetade kostnader för aktiviteterna
Personal	122 762,49
Lokalkostnader	_____
Material/ Digital skylt, stege, tavelramar	70 714,40
Resor	145,00
Konferenser och seminarier	281,25
Informationsmaterial	se övrigt
Övrigt	14 429,86
TOTALT UPPARBETADE KOSTNADER	208 333 kronor